

Tollbamondás

Lotz János a *Das ungarische Sprachsystem* című fő művét 1936 és 1939 között írta stockholmi oktatói tevékenysége során. A német nyelven megjelent magyar nyelvtana sok szempontból ma is jól használható. A hatvanas években maga Lotz a Magyar Nyelvtudományi Társaságban tartott előadásában könyvéről többek között ezt mondta: „A könyv a magyar nyelv tisztán tudományos leírásának készült, de azt a pedagógiai elgondolást is képviseli, hogy a nyelvtanításban csak nyelvészetiileg is helyes ismereteket szabad és lehet sikerrel tanítani.”

Lotz az elvi szempontok közül külön kiemelt hármat:

1. A könyv a klasszikus nyelvi koncepciót, a forma és jelentés kettősségét következetesen alkalmazta.
2. A formai kifejezés elemzésében a beszéd mellett az írás egyenrangú szerepet kapott.
3. Elvetette a fonológiának és a fonetikának a strukturalisták által hangsúlyozott szembenállását.

Végül megjegyezte, hogy Magyarországon a könyvnek semmi visszhangja nem volt.

Lotz könyve meglepően modernnek tűnik, főleg(,) ha szembeállítjuk a néhány évtizeddel később megjelent akadémiai nyelvtanunkkal, amely címben ugyan utal a nyelvi rendszerre, de ez a rendszer a nyelvtanban alig-alig érhető tetten.

Útmutató a tollbamondáshoz

Írjuk fel a táblára: *Das ungarische Sprachsystem* (kiejtése: dász ungarise spráhszüsztém)

Először olvassuk el végig a szöveget, utána egy teljes mondatot olvassunk fel, majd kisebb egységekben diktáljuk le! A bekezdések helyét mondjuk meg! A végén újra olvassuk el az egész szöveget!

A 3 pontból álló részhez:

Mondjuk el a tanulóknak, hogy jelöljék számozással ezt a három mondatot, és kezdjék mindhármat új sorban!

Annyi ideig tart a tollbamondás, amíg minden diák végez.

1. Igaz vagy hamis?

6/

a) Collinder és Lotz ismerhették egymást.	igaz
b) A stockholmi egyetem egyik intézménye a magyar intézet.	igaz
c) Fazekas és Collinder nem dolgozhattak együtt Uppsalában.	hamis
d) Uppsala északabbra van, mint Stockholm.	igaz
e) Fazekas Jenő irodai ügyintéző volt a stockholmi egyetemen.	hamis
f) Helsinki svéd egyetemi nagyváros.	hamis

2. Tedd számozással időrendbe a személyeket!

5/

Uppsala városában végzett tevékenységük kezdete alapján:

Lotz János **2.** Fazekas Jenő **4.** Átányi István **3.** Björn Collinder **1.**

A szöveg alapján ki nem tanított Uppsalában? **Lazar Oscar** (esetleg *Leffler Béla*)

3. Mikor történt?

5/

Pontos évszámmal vagy a szövegből származó, időre vonatkozó kifejezéssel válaszolj!

Fazekas Stockholmba érkezett. **a második világháború után**

Lotz befejezte stockholmi működését. **1947**

Leffler Béla eddig dolgozott Stockholmban. **1936**

Megszűnik a magyar intézet Stockholmban. **1980**

Átányi átveszi Lotz feladatait Stockholmban. **1947**

4. Rangsor

4/

Készítsd el az alábbi felsorolás alapján az egyetemi dolgozók rangsorát! A legmagasabb fokozattal kezd!

Kettő ezek közül azonos szerepet tölt be.

óraadó tanár, professzor, vendégtanár, állandó tanári állás

1. **professzor** 2. **állandó tanári állás**

3.=4. **óraadó tanár, vendégtanár**

Helyesírási feladat – MEGOLDÁSOK

1. A következő szöveg hemzseg a helyesírási hibáktól. Írd le az írást helyesen! A pontszám nem a hibák számát jelzi. **15/**

A Festetics-kastély

A keszthelyi Festetics-kastély építését Festetics Kristóf kezdte el az 1700-as évek közepén. Ez egy barokk stílusú, téglalap alakú, egyemeletes épület volt. A későbbi átalakítások után a kastély a mai formáját az 1800-as évek 2. felében nyerte el, amikor megvalósult az U alak is. A kastélyépület, annak belső kialakítása és berendezése a legtöbb magyar kastélytól eltérően nagyrészt épen maradt a II. világháború alatt. Így például a főúri magánkönyvtár is, amely az Országos Széchényi Könyvtár kezelésébe került az államosítás után.

Minden egyes helyesírási, illetve másolási hibáért 1 pontot vonjunk le az összesen adható 15-ből.

2. Egészítsd ki a következő szavakat, szókapcsolatokat i vagy í betűvel! **10/**

behívatja, hivatásszeretet, hívatlan vendég, elhivatottság, hívó fél, hívogat, hivatásos katona, hivatkozás, hivalkodás, az irodalom arra hivatott...

3. J vagy ly? Egészítsd ki a szavakat a megfelelő betűvel! Ahol mindkettő jó, ott használj perjelet (j/ly)!

14/

vajon, visszafojtva, bélbolyhok, zsindelyezés, csevej, ricsajozás, sejtelem, morajlás, csukly/ja, gomolyog, bója, bájos, hely/j, muszáj

A hely/hej és a csuklya/csukja szavaknál csak akkor jár az 1 pont, ha a tanuló mindkét megoldást feltüntette. Ha más szavak esetében is beírta a perjeles megoldást, nem jár pont.

4. Folytasd a sort! Írd le a zárójelben lévő igéknek a példaszavakkal megegyező nyelvtani alakját! 5/

mosd, fésüld, játszd, szégyelld, lödd, nyisd, küldd

(játszik, szégyell, lő, nyit, küld)

5. Karikázd be a helyes írásmódú szót/szavakat!**11/**gugol – **guggol****várva várt** – várva-várt**fel-le rohan** – fel-lerohanKossuth nóta – **Kossuth-nóta**Mindenszentek – **mindenszentek****Ivett-tel** – Ivettel**Oscar-díj** – Oscar Díj**Balatonalmádi** – balatonalmádi**méhvel** – méhhel**Tas vezér utca** – Tas Vezér utcaNemzeti múzeumi – **nemzeti múzeumi***Ahol mindkét alak helyes, csak akkor jár az 1 pont, ha a tanuló mindkettőt bekarikázta.***6. Válaszd el minden lehetséges helyen az alábbi szavakat!****5/**

Bá-tho-ry

meg-ö-rül

ron-gyért

ka-pá-ló-dzik

csak-is

Összesen: 60 pont**Elért pontszám: _____**